

Byla C-110/24**Prašymas priimti prejudicinį sprendimą****Gavimo data:**

2024 m. vasario 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana
(Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 24 d.

Ieškovė:

Sindicat de Treballadors i Treballadors de les Administracions i els Serveis Publics (STAS-IV)

Atsakovė:

Valenciana d'Estrategies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental, S. A. (VAERSA)

<...>

[Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, šalys ir procedūra]

FAKTINĖS APLINKYBĖS

PIRMA. 2023 m. spalio 13 d. *Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana* (Valensijos autonominės srities aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) darbo bylų kolegija gavo *Sindicat de Treballadores y Treballadors de les Administraciones i el Serveis Publics STAS-IV* (toliau – ieškovė arba STAS-IV) kolektyvinį ieškinį, pareikštą bendrovei *Valenciana d'Estrategies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental, S. A.* (toliau – VAERSA arba atsakovė); išdėsčius faktines aplinkybes, jame buvo prašoma: „pripažinti Biologinės įvairovės skyriaus darbuotojų teisę į tai, kad kelionės tarnybiniu automobiliu iš bazės į darbo vietą ir iš darbo vietos, kurioje jie atlieka savo kasdienes pareigas, į bazę būtų įskaitomos į faktinį darbo laiką, o darbo diena baigtųsi 15.00 valandą, kai automobilis pristatomas į bazę, ir įpareigoti VAERSA įvykdyti šį sprendimą, įskaitant visas iš jo kylančias pasekmes“.

Atsižvelgiant į ieškinyje pateiktą prašymą, kaip suinteresuotosios šalys pakviestos dalyvauti šios profesinės sąjungos: *Comisiones Obreras del País Valenciано* (Valensijos krašto darbininkų komisijos; CCOO PV), *Confederació General del Treball del País Valencià i Múrcia* (Bendroji Valensijos krašto ir Mursijos darbuotojų konfederacija; CGT-PV), *Unión General de Trabajadores del País Valenciано* (Bendroji Valensijos krašto darbuotojų sąjunga; UGT PV), *Intercomarcal de Trabajadores de Castellón* (Kasteljono darbuotojų regioninė sąjunga; SIT), *Unión Sindical Obrera de la Comunidad Valenciana* (Valensijos autonominės srities darbininkų profesinė sąjunga; USO) ir *Colectivo de Personal Administrativo y Técnico de VAERSA* (VAERSA administracinių ir techninių darbuotojų asociacija).

ANTRA. <...>

TREČIA. <...>[Nacionalinė procedūra]

KETVIRTA. 1. 2023 m. gruodžio 5 d. nutartimi šalims buvo suteiktas dešimties dienų terminas, kad jos galėtų pateikti pastabas dėl galimybės kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

2. Ieškovės profesinės sąjungos STAS-IV advokatė pateikė pareiškimą, kuriame prieštaravo prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimui motyvuodama tuo, kad pagal Direktyvos 2003/88/EB nuostatas ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) pateiktą aiškinimą turi būti nuspręsta ieškinį patenkinti.

Abogacía general de la Generalitat (Valensijos autonominės srities vyriausybės teisės tarnyba) advokatas taip pat pateikė argumentus, kuriuose prieštaravo prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimui ir prašė priimti sprendimą atmesti ieškinį; šiuo tikslu jis taip pat rėmėsi Direktyvos 2003/88/EB aiškinimu ir ESTT jurisprudencija.

BYLOS FAKTINĖS APLINKYBĖS IR DALYKAS

PIRMA. Svarbių faktinių aplinkybių aprašymas

Atsakovė VAERSA yra bendrovė, priklausanti *Generalitat Valenciana* (Valensijos autonominės srities vyriausybei) viešajam verslo ir fondų sektoriui ir turinti komercinės bendrovės teisinį statusą, kaip numatyta *Ley 1/2015, de 6 de febrero, de la Generalitat, de Hacienda Pública, del Sector Público Instrumental y de Subvenciones* (2015 m. vasario 6 d. *Generalitat* įstatymas Nr. 1/2015 dėl viešųjų finansų, institucinio viešojo sektoriaus ir subsidijų) 7 papildomoje nuostatoje, siejamoje su 2 straipsnio 3 dalies b punktu. Bendrovė, kurios kontrolinį akcijų paketą valdo *Generalitat Valenciana*, priklauso *Consellería de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica* (Regioninė žemės ūkio, kaimo plėtros, klimato krizės ir ekologinės pertvarkos ministerija).

VAERSA yra laikoma subjektu, turinčiu savo juridinio asmens statusą ir nuosavus išteklius, ir technine tarnyba, pavaldžia *Administración de la Generalitat* (Valensijos autonominės srities administracija), įvairiems vietos administraciją sudarantiems subjektams ir jiems pavaldiems viešojo sektoriaus subjektams, turintiems perkančiųjų organizacijų statusą, ir privalo vykdyti pavestas užduotis pagal projektus, ataskaitas ar kitus techninius dokumentus.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. VAERSA yra autonominės srities administracijos darbuotojų 2-osios kolektyvinės sutarties šalis.

Dirección General de Medio Natural y de Evaluación Ambiental (Gamtinės aplinkos ir aplinkos vertinimo generalinis direktoratas) sprendimu buvo patvirtintos investicijos, skirtos Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms Valensijos autonominėje srityje gerinti 2022–2025 m., o VAERSA buvo pavesta įgyvendinti investicijas pagal technines specifikacijas.

Pavedus struktūrinę užduotį, veikla yra atliekama visos geografinės Valensijos autonominės srities teritorijos gamtinėje aplinkoje.

Kolektyvinis ginčas susijęs su darbuotojais, kurie VAERSA pareigybių sąrašė nurodyti kaip už biologinę įvairovę atsakingi darbuotojai, anksčiau vadinti mikrozervatų darbuotojais, o dabar – tinklo „Natura 2000“ darbuotojais.

VAERSA savo veiklai vykdyti suorganizavo 15 provincijų brigadų: 6 – Valensijoje, 4 – Alikantėje ir 5 – Kasteljone; jų sudėtis, pasiskirstymas pagal provincijas ir išvykimo vieta yra tokie:

- Šiaurės Alikantės brigada; išvykimo vieta – Alkojuje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrozervatų specialistai,
- Pietų Alikantės brigada; išvykimo vieta – Santa Faze, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrozervatų specialistai,
- Alikantės Chavėjos brigada; išvykimo vieta – Chavėje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrozervatų specialistai,
- Alikantės Orihuelos brigada; išvykimo vieta – Orihueloje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrozervatų specialistai.
- Šiaurės Kasteljono brigada; išvykimo vieta – Vistabeljėje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrozervatų specialistai,
- Kasteljono Forcall brigada; išvykimo vieta – Forcall, ją sudaro 1 brigadininkas ir 2 mikrozervatų specialistai,
- Kasteljono Penjiskolos brigada; išvykimo vieta – Penjiskola, ją sudaro 1 brigadininkas ir 2 mikrozervatų specialistai,

- Pietų Kasteljono brigada; išvykimo vieta – Kasteljono VAERSA, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Kasteljono Altura brigada; išvykimo vieta – Altura, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Šiaurės Valensijos brigada; išvykimo vieta – CIEF Quart de Poblet, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Pietų Valensijos brigada; išvykimo vieta – Gandijoje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Valensijos Ontinjento brigada; išvykimo vieta – Ontinjente, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Valensijos Rekenos brigada; išvykimo vieta – Rekenoje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Valensijos Ajoros brigada; išvykimo vieta – Ajoroje, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai,
- Valensijos Aras de los Olmos brigada; išvykimo vieta – Aras de los Olmos, ją sudaro 1 brigadininkas ir 3 mikrorezervatų specialistai.

VAERSA taip pat turi už provincijų koordinavimą atsakingą brigadininką ir autonominės srities lygmens vadovą.

Kiekvieną mėnesį brigadininkai *WhatsApp* žinute informuojami apie mėnesio grafikus, kurie suskirstyti pagal provincijas, brigadas ir konkrečias darbo dienas ir kuriuose nurodyta tiksli darbo vietų vieta, kiekvienos brigados vykdytini darbai ir kiti techniniai aspektai.

Darbuotojai iš savo namų į iš anksto nustatytą VAERSA išvykimo vietą, vadinamą „baze“, kurioje jie turi būti 8.00 val., keliauja savo transportu. Atvykę į bazę, jie vyksta į darbo vietą VAERSA jiems suteikta transporto priemone, kurią vairuoja VAERSA darbuotojas ir kuri yra prikrauta darbams atlikti reikalingų medžiagų. 15.00 val. darbas darbo vietoje baigiamas ir darbuotojai įmonės transporto priemone nuvežami į bazę, o iš ten grįžta į namus.

Į darbo sutartis, kurias VAERSA pasirašė su paslaugas mikrorezervatuose teikiančiais darbuotojais, įtraukta ši sąlyga: „Darbo diena prasideda, kai darbuotojas atvyksta į mikrorezervatą, ir baigiasi ten, kur jis palieka įmonės transporto priemonę. Į mikrorezervatą vykstama įmonės transporto priemone. Laikas, praleistas keliaujant į darbo vietą ir iš jos, nėra įskaitomas į faktinį darbo laiką. Į šią su darbu susijusią aplinkybę buvo atsižvelgta nustatant konkretų darbuotojui (-ai) skirtą darbo užmokesčio priedą.“

2018 m. birželio 15 d. VAERSA derybų komiteto protokole nurodyta: „Vadovybė išskėlė klausimą dėl to, kad 50 % laiko, kurį fizinės darbo vietos neturintys darbuotojai praleidžia važiuodami į darbą ir atgal, turi būti įskaityta į faktinį darbo laiką (kaip jau daroma tam tikruose darbuotojų kolektyvuose).“

Nuo tada, kai pradėta vykdyti biologinės įvairovės valdymo užduotis, VAERSA į biologinės įvairovės darbuotojų faktinį darbo laiką įskaičiuoja kasdienę kelionę į darbo vietą iš išvykimo vietos arba bazės, bet ne kasdienę kelionę iš darbo vietos į išvykimo vietą arba bazę darbo dienos pabaigoje.

ANTRA. Bylos dalykas

Ieškovė profesinė sąjunga prašo pripažinti, kad biologinės įvairovės darbuotojai turi teisę į tai, kad į faktinį darbo laiką būtų įskaitytas laikas, praleistas keliaujant tarnybine transporto priemone iš bazės į darbo vietą (darbo dienos pradžioje) ir iš darbo vietos į bazę (darbo dienos pabaigoje), kai darbo diena bazėje baigiasi 15.00 val.

TEISINIAI PAGRINDAI

PIRMA. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcija

Pagal *Europos Sąjungos sutarties (OL C 115, 2008, p. 13) 19 straipsnio 3 dalies b punktą, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 115, 2008, p. 47) 267 straipsnį ir Ley Orgánica del Poder Judicial (Organinis teismų įstatymas) 4bis straipsnį Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą dėl Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų galiojimo.*

ANTRA. Taikomos nacionalinės ir Sąjungos nuostatos

a) Ispanijos teisė

Ispanijos teisės aktuose darbo laikas reglamentuojamas *Estatuto de los Trabajadores, aprobado por Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre* (Darbuotojų statutas, patvirtintas 2015 m. spalio 23 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 2/2015; toliau – Darbuotojų statutas) (BOE, Nr. 255, 2015 m. spalio 24 d.) 34–38 straipsniuose.

<...> [Nacionalinės teisės aktai, netaikomi nagrinėjamoje byloje]

Su nagrinėjamos bylos dalyku yra susijusios *Darbuotojų statuto 34 straipsnio 1, 3 ir 5 dalys*; jose nustatyta: „1. Dėl darbo laiko trukmės susitariama kolektyvinėse sutartyse arba darbo sutartyse.

Maksimalus įprastas darbo laikas yra vidutiniškai 40 valandų faktinio darbo per savaitę, skaičiuojant vienų metų laikotarpiu.

<...>

3. Nuo vienos darbo dienos pabaigos iki kitos darbo dienos pradžios turi būti ne mažesnė kaip 12 valandų pertrauka.

Faktinio kasdienio darbo laiko įprasta trukmė negali viršyti 9 valandų, išskyrus atvejus, kai kolektyvinėje sutartyje, o jei tokios nėra – įmonės ir jos darbuotojų atstovų sudarytame susitarime kasdienis darbo laikas paskirstomas kitaip, tačiau bet kuriuo atveju turi būti paisoma poilsio tarp dviejų darbo laikotarpių laiko.

<...>

5. Darbo laikas skaičiuojamas taip, kad prasidedant ir baigiantis darbo dienai darbuotojas yra darbo vietoje.“

b) Europos Sąjungos teisė

Pagrindinis teisės aktas – 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, 2003 11 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381); galima išskirti toliau nurodytas jos nuostatas, susijusias su nagrinėjamos bylos dalyku.

1 straipsnio 1 dalyje numatyta: „Ši direktyva nustato būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.“

1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ši direktyva taikoma: „a) minimaliam dienos poilsio, savaitės poilsio ir kasmetinių atostogų laikui, pertraukoms ir maksimaliam savaitės darbo laikui[,] <...> visoms Direktyvos 89/391/EEB 2 straipsnyje apibrėžtomis veiklos sritims, viešoms ir privačioms, nepažeidžiant šios direktyvos 14, 17, 18 ir 19 straipsnių.“

2 straipsnyje pateiktos sąvokų apibrėžtys. Konkrečiai kalbant:

1 punkte darbo laikas apibrėžtas kaip „bet koks laikas, kai darbuotojas yra darbo vietoje, darbdavio žinioje ir vykdo savo veiklą arba atlieka pareigas pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką“.

2 punkte poilsio laikas apibrėžtas kaip „visoks laikas, kuris nėra darbo laikas“.

TREČIA. Reikšminga *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) IV kolegijos praktika

2020 m. liepos 7 d. *Tribunal Supremo* sprendime Nr. 605/2020 (ECLI:ES:TS:2020:23309; byla Nr. 208/2018), remiantis 2015 m. rugsėjo 10 d. ESTT sprendime (C-266/14) įtvirtinta jurisprudencija, nurodyta, kad darbo laikas yra „bet kuris laikotarpis, per kurį darbuotojas yra darbo vietoje, darbdavio žinioje ir vykdo savo veiklą arba atlieka pareigas pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką, ir kad šią sąvoką reikia suprasti kaip poilsio laiko priešingybę, nes šios dvi sąvokos viena kitai prieštarauja“, taip pat konstatuota, kad nagrinėjamu atveju, kai įmonės veikla yra liftų įrengimas, techninė priežiūra ir remontas, t. y. darbai,

kurie gali būti atliekami tik klientų namuose, darbuotojų kelionė iš savo namų į Eibaro ir San Sebastiano savivaldybes yra darbo laikas. *Tribunal Supremo* nurodė, kad „jeigu kelionės į kliento namus yra būtinos įmonės veiklai vykdyti, nes įmonė negalėtų įrengti, prižiūrėti ar remontuoti liftų, jeigu nesiųstų savo darbuotojų kartu su reikalingomis medžiagomis ir įrankiais į klientų namus, ir jos turi įtakos sąskaitų už šias paslaugas išrašymui, akivaizdu, kad tokios kelionės turi būti laikomos darbo laiku“.

Toks pat *Tribunal Supremo* sprendimas, t. y. 2021 m. birželio 9 d. Sprendimas Nr. 617/2021 (ECLI:ES:TS:2021:2419; byla Nr. 27/2020), buvo priimtas byloje, kurioje įmonė tam tikru momentu nusprendė, kad lauko technikai arba lauko montuotojai, užuot pradėję ir baigę darbo dieną darbo vietoje, kaip iki tol, turi ją pradėti 8 val. ryto pirmojo kliento namuose ir baigti 17 val. paskutinio kliento namuose.

Priešingai, 2019 m. lapkričio 19 d. *Tribunal Supremo* sprendimu Nr. 784/2019 (ECLI:ES:TS:2019:3880; byla Nr. 1249/2017) buvo atmestas kolektyvinis ieškinys, kuriuo siekta, kad laikas, oro uosto ugniagesių sugaištas vykstant iš tarnybinio pastato – techninio bloko – į parką, kuriame jie pakeisdavo savo kolegas, būtų laikomas darbo laiku. *Tribunal Supremo* konstatavo: „<...> per laiką, praleistą vykstant iš vadinamojo techninio bloko į *Servicio de salvamento y extinción de incendios* (Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, SSEI) parką, darbuotojas faktiškai nėra darbdavio žinioje, bet atlieka parengiamąjį užduotį, analogišką ėjimui iš įmonės rūbinės į darbo vietą. Tai, kad saugumo sumetimais pirmiausia reikia patekti į techninį bloką ir naudotis magnetine įėjimo kortele, nereiškia, jog prasideda darbo laikas. Tuo metu darbuotojas negali atlikti jokios asmeninės užduoties, taip pat jam negali būti paskirta jokia užduotis, nes jis nėra savo darbo vietoje.“

KETVIRTA. Bylos šalių pozicija

a) Ieškovės profesinės sąjungos pozicija, kurią palaiko kitos nagrinėjant byla dalyvavusios profesinės sąjungos

Ieškovė mano, kad darbuotojų kelionė iš bazės į darbo vietą (darbo dienos pradžioje) ir iš darbo vietos į bazę (darbo dienos pabaigoje) turi būti įskaičiuota į darbo laiką, nes ji yra neatsiejama nuo įmonės veiklos ir susijusi su darbo veiklos vykdymu, atsižvelgiant į tai, kad vykstama įmonės transporto priemone ir kad šiais laikotarpiais darbuotojai yra įmonės žinioje.

Ji priduria, kad nesuprantama, kodėl įmonė kelionę iš bazės į darbo vietą laiko darbo laiku, o atgalinės kelionės iš darbo vietos į bazę darbo dienos pabaigoje tokiu laiku nelaiko.

b) Įmonės pozicija

Įmonė prieštarauja reikalavimui ir nurodo, kad *Direktyvos 2003/88/EB 2 straipsnyje* yra įtvirtinta griežta darbo laiko sąvoka, kurią sudaro trys

lygiagrečios sąlygos: fizinis buvimas darbo vietoje, buvimas darbdavio vadovybės žinioje ir aktyvus pareigų vykdymas. Ji mano, kad nagrinėjamu atveju tokių sąlygų nėra, nes vykdomi iš vienos vietos į kitą darbuotojai nėra „potencialiai“ susiję su darbu, kadangi iš jų nereikalaujama teikti paslaugas.

PENKTA. Prejudicinio klausimo pateikimo motyvai ir *Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana* (Valensijos autonominės srities aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) darbo bylų kolegijos pozicija

a) Prejudicinio klausimo pateikimo motyvai

Byloje keliamas klausimas iš esmės yra teisinis, nes šalys neginčija faktinės situacijos, dėl kurios kilo ginčas.

Kaip minėta, reikia nustatyti, ar laikas, kurį darbuotojai praleidžia važiuodami įmonės transporto priemone iš mikrorezervato (arba darbo vietos), kuriame jie atlieka savo darbą, į įmonės įsteigtą bazę, turi būti įskaičiuotas į darbo laiką pagal *Darbuotojų statuto 34 straipsnio 5 dalį* ir *Direktyvos 2003/88/EB 2 straipsnio 1 dalyje* pateiktą darbo laiko sąvoką, atsižvelgiant į tai, kad įmonė darbo laiku laiko tokią pačią kelionę darbo dienos pradžioje.

Motyvai, dėl kurių Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateiktas prejudicinis klausimas, yra tokie:

- 1) nenustatyta, kad Ispanijos *Tribunal Supremo* ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismas iki šiol būtų priėmęs sprendimą dėl tokios situacijos, kokia susidarė nagrinėjamoje byloje;
- 2) nuo atsakymo į šį prejudicinį klausimą (jį galima pritaikyti ir kitiems veiklos sektoriams) priklauso tai, ar bus patenkintas *Sindicat de Treballadores i Treballadors de les Administraciones i el Serveis Publics STAS-IV* kolektyvinis ieškinys prieš VAERSA;
- 3) šios darbo bylų kolegijos atsakymas, pateiktas išnagrinėjus du apeliacinius skundus, kuriuose toks klausimas jai pateiktas nagrinėjant VAERSA darbuotojų iškeltas įprastas bylas, buvo prieštaringas, nors ir pagrįstas ta pačia Sąjungos jurisprudencija: 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimu *Tyco*, C-266/14 (ECLI:EU:C:2015:578), ir 2018 m. vasario 21 d. sprendimu (C-518/15) (ECLI:EU:C:2018:82), o šiuose sprendimuose numatyti tokie „darbo laiko“ sąvokos apibrėžimo kriterijai:
 - a) darbo laikas – tai „bet kuris laikotarpis, per kurį darbuotojas yra darbo vietoje, darbdavio žinioje ir vykdo savo veiklą arba atlieka pareigas pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką, ir <...> šią sąvoką reikia suprasti kaip poilsio laiko priešingybę, nes šios dvi sąvokos viena kitai prieštarauja (Sprendimo *Jaeger*, C-151/02, EU:C:2003:437, 48 punktas; Sprendimo *Dellas ir kt.*, C-14/04, EU:C:2005:728,

42 punktas bei *Nutarties Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, 24 punktas ir Nutarties Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, 42 punktas*“;

- b) *Direktyvoje 2003/88 „nenumatyta tarpinė kategorija tarp darbo ir poilsio laikotarpių (šiuo klausimu žr. Sprendimo Dellas ir kt., C-14/04, EU:C:2005:728, 43 punktą; Nutarties Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, 25 punktą ir Nutarties Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, 43 punktą)“;*
- c) „darbuotojų, kurie dirba tokį darbą kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kelionės pas darbdavio nurodytus klientus yra priemonė, būtina, kad darbuotojai galėtų teikti klientams technines paslaugas. Jeigu į tokias keliones nebūtų atsižvelgiama, toks darbdavys kaip *Tyco* galėtų tvirtinti, kad tik laikas, per kurį vykdoma apsaugos sistemų įrengimo ir techninės priežiūros veikla, patenka į „darbo laiko“ sąvoką, kaip ji apibrėžta *Direktyvos 2003/88 2 straipsnio 1 punkte*, ir dėl to ši sąvoka būtų iškraipoma bei būtų nepaisoma darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos tikslo“;
- d) antrosios „darbo laiko“ sąvokos sąlygos lemiamas veiksnys „yra tai, kad darbuotojas privalo fiziškai būti darbdavio nurodytoje vietoje ir jo žinioje tam, jog prireikus galėtų nedelsdamas suteikti atitinkamas paslaugas (šiuo klausimu žr. *Sprendimo Dellas ir kt., C-14/04, EU:C:2005:728, 48 punktą; Nutarties Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, 28 punktą ir Nutarties Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, 63 punktą*)“;
- e) „darbo laiko“ sąvokos sąlygos, kaip jos suprantamos pagal *Direktyvos 2003/88 2 straipsnį*, neapima samdomojo darbuotojo atlikto darbo intensyvumo ar jo našumo (*2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimo Dellas ir kt., C-14/04, EU:C:2005:728, 43 punktas*);
- f) „darbo laiku“, kaip jis suprantamas pagal *Direktyvą 2003/88*, turi būti laikomas tik laikas, skirtas faktiniam paslaugų teikimui (šiuo klausimu žr. *2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo Jaeger, C-151/02, EU:C:2003:437, 65 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją*).

Remdamasi šiais kriterijais Darbo bylų kolegija mano, kad turi būti pateiktas prejudicinis klausimas, nes šioje byloje yra nagrinėjamas kolektyvinis ieškinys, reglamentuojamas *Ley Reguladora de la Jurisdicción Social* (Įstatymas dėl darbo bylų teismų veiklos organizavimo) antrosios knygos II antraštinės dalies VIII skyriuje, o tai reiškia, kad priimtas sprendimas turės įtakos visiems biologinės įvairovės darbuotojams, anksčiau vadintiems mikrozervatų darbuotojais, o paskui – tinklo „Natura 2000“ darbuotojais.

Galiausiai šį klausimą reikia pateikti atsižvelgiant į ieškovės profesinės sąjungos ir *Generalitat Valenciana* argumentus, išdėstytus atsakant į šio teismo prašymą,

pateiktą surengus teismo posėdį, nes abi šalys, remdamosi ta pačia Direktyva 2003/88/EB ir ta pačia ESTT jurisprudencija, padarė skirtingas išvadas.

b) Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana darbo bylą kolegijos nuomonė

Kaip minėta, *Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana* darbo bylą kolegija neturi bendros pozicijos dėl šios bylos dalyką sudarančio klausimo, nes aiškindama tą pačią Sąjungos jurisprudenciją ji yra priėmusi prieštarigus sprendimus pagal du VAERSA darbuotojų, kurie pagal pavedimą teikė paslaugas TINKLO „NATURA 2000“ mikrorezervatuose, apeliacinius skundus.

2021 m. rugsėjo 21 d. Sprendimu Nr. 2696/2021 (apeliacinis skundas Nr. 2966/2020) dviejų darbuotojų reikalavimas buvo atmestas remiantis tuo, kad „tuo metu, kai jie būna įmonės transporto priemonėje pakeliui į bazę iš darbo vietos, jie nėra darbdavio žinioje ir negali atlikti savo pareigų. Jie vykdo užduotį, susijusią su kelione į darbo vietą ir atgal“.

Vis dėlto 2021 m. gruodžio 3 d. Sprendime Nr. 3555/2021 (apeliacinis skundas Nr. 581/2021) buvo nuspręsta priešingai ir pateikti tokie argumentai: „Taigi šios kelionės yra susijusios su įmonės veikla ir neatsiejamos nuo darbo, keliaujama įmonės transporto priemone, o išvykimo ir atvykimo vieta yra *Generalitat Valenciana* miško medelyno verslo patalpos, esančios Santa Faze. Jeigu kiekvienos darbo dienos pradžioje darbuotojas turi nuvykti į bazę, pasiimti transporto priemonę ir vykti į darbo vietą, o dienos pabaigoje turi išvykti iš darbo vietos ir palikti transporto priemonę bazėje, darytina išvada, kad kelionės iš bazės į darbo vietą ir atvirkščiai yra darbo laikas, nes šiais laikotarpiais darbuotojas yra įmonės žinioje ir turi būti laikomas „dirbančiu“, kaip tai suprantama pagal *Direktyvos 2003/88 2 straipsnio 1 dalį*.“

Abejonių kyla dėl to, kad nors iš tiesų vykdamis iš darbo vietos į bazę darbuotojai nevykdo savo pareigų, jie taip pat negali laisvai disponuoti savo laiku, nes turi vykti įmonės transporto priemone, iš anksto įmonės nustatytu laiku ir pagal įmonės numatytą grafiką.

ŠEŠTA. Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateiktas prejudicinis klausimas

<...>

Nutarta pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą: Ar 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos *direktyvos 2003/88/EB* dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų *2 straipsnis* turi būti aiškinamas taip, kad laikas, kurį darbuotojai praleidžia darbo dienos pradžioje ir pabaigoje įmonės transporto priemone vykdamis iš bazės į mikrorezervatą arba darbo vietą, kurioje atlieka savo pareigas, ir iš ten vykdamis į bazę, yra „darbo laikas“, kaip tai suprantama pagal *direktyvos 2 straipsnyje* pateiktą šios sąvokos apibrėžtį?

<...>[Baigiamosios procesinės formuluotės]

DARBINIS VERTIMAS